

Οι Κανόνες του κ. Σόιμπλε

7^η Απριλίου 2014

«Αν επιθυμεί κανείς παραμονή στην Ευρωζώνη, θα πρέπει να τηρεί τους κανόνες» (Συνέντευξη στην *Καθημερινή*, 6 Απριλίου 2014)

Ο γερμανός υπουργός οικονομικών, όπου σταθεί κι όπου βρεθεί, κουνάει το δάκτυλό του στους παρεβρισκόμενους και απαιτεί «τήρηση των κανόνων». Αυτές τις μέρες, το κάνει όταν αναφέρεται όχι μόνο στην Ελλάδα (απαιτώντας την κατά γράμμα τήρηση των όρων λιτότητας) αλλά και σε χώρες όπως η Ιταλία και στην Γαλλία (προειδοποιώντας ότι το Βερολίνο δεν θα ανεχθεί υπέρβαση στο έλλειμμά τους το 2015). Ο κ. Σόιμπλε χρησιμοποιεί την έννοια του «κανόνα» συνδυάζοντας την νομικιστική θεώρησή του (που θέλει τον νόμο, τον «κανόνα», να είναι απαραβίαστος και υπεράνω όλων) με έναν Καντιανό «κανονιστικό» ορθολογισμό σύμφωνα με τον οποίο αυτό που μας διαχωρίζει από τα ζώα, και μας ενδυναμώνει με ηθικές αρχές ορθολογικά εκμαιευμένες, είναι η βούληση να σεβόμαστε κανόνες που θα θέλαμε να σέβονται όλοι.

Μέσα από αυτή την πρωτόλεια Καντιανή οπτική, το να υπερβεί ένα κράτος-μέλος της Ευρωζώνης το κατά Μάαστριχτ όριο του ελλείμματος, ή το να απαιτήσει αλλαγές στην αρχιτεκτονική της ευρωζώνης, παρουσιάζεται από τον γερμανό υπουργό ως παραβίαση τόσο της ηθικής όσο και της λογικής. Μπορεί, αναρωτιέται ο Καντ, να ψεύδεται ένας πραγματικά ορθολογιστής; Όχι, απαντά. Γιατί; Επειδή ο ορθολογιστής δύναται να κάνει κάτι που ένα σκυλί ή ένας πηθικός αδυνατεί: να αποφύγει συμπεριφορές που, αν γενικευτούν, οδηγούν στον παραλογισμό (ή στην λογική ασυνέπεια).

Αν, π.χ., το ψέμμα γενικευτεί, κι όλοι μας ψευδόμεστε κάθε φορά που ανοίγουμε το στόμα μας, τότε η μεταξύ μας επικοινωνία καταρρέει. Ούτε την ώρα δεν θα ρωτάμε τον «άλλο», σίγουροι ότι θα μας παραπλανήσει. Άρα, καταλήγει ο Καντ, στον βαθμό που ορθολογιστής είναι εκείνος ο οποίος αρνείται να εφαρμόσει κώδικα συμπεριφοράς η γενίκευση του οποίου οδηγεί στην κατάλυση του ορθολογισμού, το ψέμμα απορρίπτεται από την λογική όσα οφέλη και να προσφέρει στον ψεύτη. Να πως, για τον Καντ, «παντρεύεται» ο ορθολογισμός και η ηθική ή, για να το πω διαφορετικά, πως οι ηθικές αξίες εκμαιεύονται από την λογική. Να γιατί είναι λογικό το να είσαι ηθικός (π.χ. να μην ψεύδεσαι, ακόμα κι όταν έχεις να κερδίσεις μεγάλα οφέλη από ένα επιτυχημένο ψέδος).

Το Μέγα Άλμα στην σκέψη του κ. Σόιμπλε είναι η δεδηλωμένη του πεποίθηση ότι, όπως το ψέμμα δεν μπορεί να αποτελεί ορθολογική επιλογή του λογικού ατόμου, έτσι και σε επίπεδο ευρωζώνης η παραβίαση κοινώς αποφασισμένων κανόνων δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής δεν μπορεί να είναι ούτε λογική ούτε ηθική. Δυστυχώς, τέτοιες «σιδηρόφρακτες θέσεις» έρχονται συχνά σε

σύγκρουση με τις πράξεις εκείνων που τις αρθρώνουν ως όπλο εναντίον των άλλων. Αυτό, που ο λαός μας εκφράζει με το «δάσκαλε που δίδασκες και λόγο δεν εκράτεις», ο κ. Σόιμπλε κάνει ότι το έχει ξεχάσει, υποβοηθούμενος από την εσκεμμένη λήθη των δημοσιογράφων που του παίρνουν συνεντεύξεις.

1997. Ο κ. Σόιμπλε μόλις είχε αναδειχθεί ως το Νούμερο 2 στην κυβέρνηση του κ. Χέλμουτ Κολ και υπ' αριθμόν 1 δελφίνος για την Καγκελαρία. Τα δύο προηγούμενα χρόνια η Γερμανία ήταν η πρώτη χώρα που παραβίαζε το 3% όριο του Μάαστριχτ για το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης (φτάνοντας στο 4% το 1996). Την ίδια χρονιά, το 1997, η ανεργία στην Γερμανία έφτασε το 12.2% (από 9,5% το 1995). Η κυβέρνηση Κολ-Σόιμπλε είχε μια απλή επιλογή: Να τηρήσει τους κανόνες πάσει θυσία, μειώνοντας τις δημόσιες δαπάνες και αυξάνοντας τους φόρους σε μια περίοδο ύφεσης και αυξανόμενης ανεργίας, ή να ανακοινώσει ότι παραβιάζει τους κανόνες επειδή οι κανόνες αυτοί απεδείχθησαν κατώτεροι των περιστάσεων και έπρεπε να επανεξεταστούν. Η γερμανική κυβέρνηση, με την έγκριση του κ. Σόιμπλε, αποφάσισε να μην κάνει ούτε το ένα ούτε το άλλο. Αποφάσισε να βρει ένα κόλπο έτσι ώστε και να μην τηρήσει τους κανόνες (εντείνοντας κι άλλο την ύφεση) και να μην παραδεχθεί ότι δεν τήρησε τους κανόνες. Τι σκαρφίστηκε;

Σκαρφίστηκε το εξής εξωφρενικό που ούτε η ελληνική στατιστική υπηρεσία δεν θα σκαρφιζόταν ποτέ: Σκέφτηκαν να επανεκτιμήσουν την αξία του χρυσού που ανήκε στην Κεντρική Τράπεζα της Γερμανίας (της Bundesbank) και να υπολογίσουν την διαφορά ως... έσοδο της κυβέρνησης (το οποίο αφαιρείται από το έλλειμμα, φέρνοντας τον γερμανικό προϋπολογισμό κάτω από το 3% του Μάαστριχτ). Προσέξτε: Δεν προτάθηκε η πώληση μέρος του χρυσού, ώστε αυτό το στοκ πλούτου να μετατραπεί σε (πρόσκαιρο) έσοδο του κράτους. Προτάθηκε να καταγραφεί η αύξηση του στοκ πλούτου του κράτους ως αύξηση των εσόδων, καταστρατηγώντας όλες της αρχές της μακρο-λογιστικής παγκοσμίως, με τρόπο που θύμιζε τις παγαποντιές της αμερικανικής Enron (της οποίας οι διευθυντές κατέληξαν στην φυλακή για τέτοια τερτίπια). Και ποιος ήταν ο εισηγητής αυτής της πρότασης καταστρατήγησης τόσο των κανόνων του Μάαστριχτ όσο και του Καντιανού dictum «ου ψεύδεσαι»; Ο κ. Σόιμπλε!

Τελικά, το 1997 η πρόταση της κυβέρνησης Κολ-Σόιμπλε δεν υιοθετήθηκε μόνο και μόνο επειδή η Κεντρική Τράπεζα (η Bundesbank) απείλησε θεούς και δαίμονες. Όμως ακριβώς εκείνη η πρόταση πέρασε «στα μουλωχτά», μειώνοντας το γερμανικό έλλειμμα τρία χρόνια αργότερα, το 2000 με την έλευση του ευρώ. Θα μου πείτε: Περρασμένα, ξεχασμένα. Κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι από τότε. Μπορεί ο κ. Σόιμπλε να έγινε σοφότερος και συνεπέστερος με την νεο-Καντιανή του φιλοσοφία. Δυστυχώς, αν κρίνω από τα τελευταία σχέδιά του για το ελληνικό χρέος, φαίνεται πως τίποτα τέτοιο δεν ισχύει.

Πράγματι, στην πρόσφατη συνέντευξή του που προανέφερα, μας θυμίζει ότι κούρεμα στο μη βιώσιμο ελληνικό χρέος δεν θα γίνει. Την ίδια μέρα, κυκλοφορεί η ιδέα (που φαίνεται να προέρχεται από το γερμανικό υπουργείο οικονομικών)

ότι το «καθαρό» ελληνικό δημόσιο χρέος μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι 60 δις λιγότερα από τα 320 δις που καταγράφονται επισήμως. Από που προέκυψε αυτή η ελάφρωση; Πρώτον, προκύπτει αν είμαστε διατεθειμένοι να υπολογίσουμε ως «αρνητικό χρέος» την αξία των μετοχών των τραπεζών που έχει στην κατοχή του το κράτος, τις μετοχές του στις ΔΕΚΟ κλπ. Δεύτερον, αν υπολογίσουμε ως «αρνητικό χρέος» τα χρήματα που έχει λαμβάνει στο μέλλον η κυβέρνηση από την ΕΕ (π.χ. τις επιστροφές μέρους των κερδών της ΕΚΤ από την αγορά ελληνικών ομολόγων). Είναι σαν εσείς να κάνετε τα εξής: (1) Να υπολογίζετε την αξία του σπιτιού σας και να την αφαιρείτε από το χρέος σας, λες και το έχετε μειώσει στην πράξη (ιδίως όταν δεν υπάρχει πιθανότητα να πουλήσετε το σπίτι σας σε αυτή την τιμή), και (2) Να αφαιρέσετε από το σημερινό σας χρέος μελλοντικά εισοδήματα τα οποία ξέρετε ότι θα πρέπει να τα χρησιμοποιήσετε για να ζήσει η οικογένειά σας κι όχι για να αποπληρωθεί το χρέος σας (καθώς οι επιστροφές των κερδών της ΕΚΤ έχουν ήδη υπολογιστεί να καλύψουν υποχρεώσεις του κράτους).

Επίλογος

Το 1997 ο κ. Σόιμπλε ενέκρινε και προώθησε λογιστικές παγαποντιές με στόχο να παραβιάσει τους κανόνες δημοσιονομικής πολιτικής της ΕΕ, χωρίς να παραδεχθεί ότι τους παραβίαζε. Το 2014 ο κ. Σόιμπλε προωθεί λογιστικές παγαποντιές με στόχο να παρουσιάσει το ελληνικό χρέος ως μικρότερο απ' ό τι είναι για να μην παραδεχθεί ότι οι «κανόνες» που επεβλήθησαν στην Ελλάδα ήταν αδύνατον να μην παραβιαστούν. Στις πράξεις του γερμανού υπουργού οικονομικών υπάρχει μια συνέπεια που μάλλον οδηγεί σε έναν κώδικα και μια φιλοσοφία που πιο πολύ θυμίζει την Μέριλιν Μονρόε παρά τον Ιμάνιουελ Καντ:

«Αν είχα αποδεχθεί όλους τους κανόνες δεν θα είχα πετύχει τίποτα» (Μέριλιν Μονρόε, 1960)